Стручни чланак

[doi:10.5937/sinteze8-19470](https://doi.org/10.5937/sinteze8-19470)ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У
РАЗВОЈУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА*Ирена Р. Станишић¹*

Сажетак: Игра и дружење са другом децом су потребе све мале деце и ове потребе се адекватно задовољавају управо у предшколским установама где деца са сметњама у развоју у овом окружењу, одређеним ситуацијама, усвајају језик и развијају способност интеракције. Главни циљ овог рада је да применом методичких принципа, метода рада, тематских модификација, визуелних помоћних средстава и нових садржаја у зависности од ометености побољша приступ у раду инклузивног физичког васпитања. Тематске модификације игара, вежби обликовања, облика кретања код деце са сметњама у развоју подразумева поједностављење корака, давање посебних задатака у игри, смањење темпа рада, броја корака, повећање времена за извођење задатка, прилагођавање места за игру и означавање позиције на терену. Користећи одређене услове, циљ датих активности деце са сметњама у развоју из физичког васпитања је да садржај разигра деце је интересовање, омогући деци да путем покрета превазиђу или ублаже проблем који имају, да упознају себе, своје тело и друге у односу на себе, савладају одређене облике кретања, развију оријентацију у времену и простору као и свесно опажање и извођење кретања према редоследу, утичу на развој физичких способности, координацију тела и равнотежу, побољшају латерализацију покрета руку ногу и промену напетости и опуштања мишића, развију потребу за дружењем, комуникацијом, поверењем, опуштањем, стрпљењем и едукује кроз забаву децу без и са сметњама у развоју дате васпитне групе. Овај приступ у реализацији активности из физичког васпитања састоји се у уједињавању знања и искуства детета и способности васпитача да користи нове идеје и уведе креативност у раду.

Кључне речи: физичко васпитање, деца са сметњама у развоју, усмерена активност, облици кретања

¹ irenas@vaspks.edu.rs, Akademija vaspitačko medicinskih strukovnih studija, odsek Kruševac

Неопходно је свој деци обезбедити остваривање права на васпитање и образовање, без обележавања и дискриминације. Предшколско васпитање је део образовног система који треба да изгради темеље инклузивног образовања и прихвати различитости међу децом. Носиоци васпитно образовног рада, па и физичког васпитања, у вртићу су васпитачи. Они смишљено и систематски обрађују остваривање циљева и задатака васпитања у васпитној групи. Васпитач уз адекватну мотивацију, стручно знање, оспособљеност и подршку покреће позитивне промене и развија осећај једнакости међу децом (Дмитровић, 2011). Међународне студије показују да што се већи број деце са сметњама у развоју прикључује редовним васпитним групама, васпитачи су суочени са реалношћу едукације ове деце заједно са осталом децом. Васпитачи су суочени између једноставног “укључивања” деце са сметњама у развоју у редовне васпитне групе и укључивања ове деце у васпитно образовни систем са децом без сметњи у развоју.

Нима је потребно да се упознају са карактеристикама свих врсти сметњи у развоју, као и прихватању и препознавања индивидуалних особености све деце. Према Блоку (Block, 1999) позитивна страна за децу без сметњи у развоју у васпитној групи обухвата позитивнији став према особама са сметњама у развоју, боље социјалне вештине, побољшана усмереност ка помагању другима и више самопоштовање. Васпитна група представља малу друштвену заједницу која има јавно мњење, обичаје и вредности, који понекад имају утицај као васпитач тј. вољу да децу са сметњама у развоју ускладе са групом. Деца са развојним сметњама према истраживањима Каирнеја, Хаја, и сар. (Cairney, Hay, Faught, Wade, Corna, Flouris, 2005) су у мањој мери активна у организованим физичким активностима и слободној игри. Плаше се понижења и исмевања вршњака, ниско процењују своје кретне компетенције, што доприноси мањем уживању у физичком васпитању и може довести до повлачења из физичке активности.

Block и Zeman (1996) су испитивали стицање моторних вештина и променљиве ставове између инклузивне и неинклузивне наставе физичког васпитања за децу са сметњама у развоју. Побољшање у ставовима према инклузији пронађена је у групама која су подржана од стране специјалних наставника физичког васпитања. Пракса омогућава васпитачима да деле своја знања и

стручност унутар групе са децом различитих могућности. То захтева флексибилну наставу и одговорност према свој деци.

Да би деца са сметњама у развоју у васпитној групи похађала све активности у вртићу, па тако и активности из физичког васпитања, и срећна и задовољна одлазила са тих активности, неопходно је вршити промене, прилагођавати одређене услове рада и модификовати активности потребама и могућностима деце. У складу са потребама деце са сметњама у развоју потребно је извршити промене и допуне плана и програма, промене одређених садржаја и метода рада на активностима убацивањем нових помоћних средстава, у зависности од ометености деце, применом нових методичких принципа и садржаја рада. Ова модификација активности за сву децу подразумева и унапређење сарадње, заједничког рада деце без сметњи са својим вршњацима са сметњама у развоју, родитељима, асистентима и волонтерима укљученим у програм инклузивног рада. План рада и активност детета у раду, се прилагођава сваком детету посебно, чак иако је у питању иста врста инвалидитета, јер се деца разликују у психо социјалном погледу. Припрема индивидуалних и фронталних планова и садржаја захтева доста времена, размишљања, саветовања са стручњацима (психолозима, педагозима, дефектолозима) и са родитељима.

Да би се програм рада и физичке активности адаптирале треба се држати следећих протокола о мерама предострожности и безбедности (American National Association for Sport and Physical Education, NASPE): прегледати сву медицинску документацију деце, саветовати се са родитељима, имати на уму могуће контраиндикације (нпр. за сколиозу - понављано савијање и претклон; аутизма - бројно бучно окружење), прилагодити величину групе и подршку (асистенти и волонтери) за обучавање, примерена атмосфера и окружење, стратегија обуке и тренинга.

Асистенти и волонтери у процесу рада са децом са сметњама у развоју морају да савладају одређену обуку, оспособљени да помогну детету, да избегну ношење било какве штете физичке и емоционалне.

При индивидуалном и фронталном плану и физичким активностима полази се од психомоторних недостатака и застоја. Психомоторни недостаци испољавају се углавном у немогућности или несигурности кретања, у координацији покрета, равнотежи, оријентацији у простору и др. Физичко вежбање доприноси

одржавању и унапређивању како телесног здравља, бољег држања тела, тако и развијању координације покрета, смањењу тензија мишица и равнотежи тела и помаже успешнијем прилагођавању детета захтевима друштвеног живота као и хармоничном, складнијем изгледу детета и формирању позитивних ставова о активном начину живота. Физичка активност тежи менталној контроли над моторним изражајем у погледу једног прихваћеног модела кретања, где није толико циљ побољшање моторичких способности (покрета) деце, колико вежбање свесног и несвесног чулног опажања. Према Бојанину, Милачићу и Селаковићу (1997) путем моторне активности преко директног суочавања, имитације, мимике, интерпретације показаног покрета остварује се усмеравање осећања и подстиче формирање и развој детета у целини. Кретања се примењују индивидуално и фронтално у оквиру усмерених активности и јутарњег теленог вежбања и изводе се у нетакмичарској атмосфери.

Тематске модификације приликом групног и интегрисаног кретања и рада код деце са сметњама у развоју подразумева примену визуелних помоћних средстава, гласовну наредбу, охрабривање, посебне задатке у игри, смањењу темпа рада, броју корака, повећању времена за извођење задатка, промене и поједнастављењу правила, прилагођавању места за игру, означавању позиције на терену и др. Ове модификације игара, облика кретања, вежби обликовања и других активности примерене су потребама све деце и учиниће да у сали влада позитивна атмосфера за рад. Неки задаци се могу расчланити на делове, у зависности од степена и могућности детета тј. степена сметњи. Уједно се може видети и проценат самосталности детета при извођењу одређеног задатка. Ђорђевић и Тубић (2010) сматрају да код деце са сметњама у развоју и учења нових моторичких вештина, кретне вештине треба разложити на мање целине, давати концизна и једноставна упутства и обезбедити више времена за увежбавање. Активности третмана покретом деце са сметњама у развоју у студији Бојанина (2006) деле се према проблемима које решавају: на опште вежбе, које се користе скоро у свим приликама, и специјалне вежбе. Опште вежбе су: вежбе ритмике, вежбе имитације и вежбе познавања доживљаја телесне целовитости. Специјалне вежбе се могу поделити у неколико група: вежбе оријентације у времену, вежбе оријентације у простору, вежбе гностичких способности, вежбе праксичких способности и вештина покрета (увежбавају различите облике координације активности, сходно узрасту, различите облике држања тела).

Главни циљ приказаних усмерених активности деце са сметњама у развоју из физичког васпитања је да садржај повећа дечје интересовање, омогући деци да путем покрета превазиђу или ублаже проблем који имају, упознају себе, своје тело и друге у односу на себе, савладају одређене облике кретања, развију способност опажања сопственог кретања, развију оријентацију у времену и простору као и изводе кретања према редоследу, утичу на развој физичких способности, перцептивних способности, координацију тела и равнотежу, задовоље биолошке и естетске потребе за разним облицима кретања, побољшају латерализацију покрета руку ногу и промену напетости и опуштања мишића, развију потребу за дружењем, комуникацијом, поверењем, опуштањем, стрпљењем и едукује кроз забаву децу без и са сметњама у развоју дате васпитне групе.

ПРИСТУП У РАДУ СА ДЕЦОМ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Дете са сметњама у развоју у вртићу највећи део својих искустава и сазнања стиче путем непосредног додира са стварношћу и спонтаног начина путем игре, шетње, јутарњег телесног вежбања, усмерене активности и неформалног контакта са децом из своје околине. Усмерене активности су форме рада, планске и систематски организоване од стране васпитача, који примењује све облике рада, у циљу заједничког решавања проблема и извршењу задатака. Међутим, поред тога што усмерене активности подразумевају заједничко деловање и међусобно усклађивање деце, као и коришћење фронталног облика рада, не треба заборавити да су стицање моторичког знања и развој вештина ипак продукт индивидуалног напора и залагања сваког појединца који се развија и учи кроз сопствену активност. У њима долази до изражаја партнерског односа између детета са сметњама у развоју, остале деце и васпитача, њихове иницијативе и они се понашају као сразмерно равноправни чланови једног тима.

Уколико су деца са сметњама у развоју мотивисана, лакше ће прихватити правила понашања које захтевају физичке активности, тј. прате и прихвате разне облике кретања, покретне игре и вежбе за развој различитих мишићних група (снаге, релаксације и растезања), усклађују се са осталом децом и испуњавају захтеве васпитача. Васпитно - образовне могућности усмерене активности се огледа у планском и систематском развоју моторичких способности, развоју

вољне пажње, као и међусобног усклађивања деце. Критеријум за утврђивање садржаја избора кретања, облика и метода рада усмерене активности, одређен је првенствено, утврђеним степеном психофизичких способности деце без и са сметњама у развоју. Са планом и програмом разрађује се редослед реализације садржаја, временска ограничења активности, одговарајуће форме рада, средства рада, методе рада, као и задаци васпитно - образовног рада.

У оквиру самих усмерених активности изводе се кретања за развој навика организованог постављања и кретања у организовану групу. Под организованом групом подразумева се слободна формација, тј. кретање деце без гурања и постројавања слободно испред или поред васпитача - круг, полукруг, возић, врста и сл. (Станишић, 2011: 65). Овај приступ у реализацији усмерених активности физичког васпитања састоји се у уједињавању знања и искуства детета, и способности васпитача да користи нове идеје и уведе креативност у раду.

У *уводном делу* који траје неколико минута васпитач даје да се деца “загреју” путем кретања са задацима, односно емотивно и мотивационо их припрема динамичном покретном игром. За ту сврху неопходно је да обезбеди привлачне садржаје који буде емоције и интересовања. Ова активност побољшава оријентацију у простору, откривање простора, кинестетичко опажање, визуелну перцепцију, самосталност, крупну и фину моторику, способност брзог реаговања и др. У поступку рада неопходно је да се васпитач, стручни сарадник за физичко или асистент активно укључи заједно са дететом са сметњама у развоју у извођењу игре и вежби поштујући правила са осталом децом. Основни корак у подстицању слободе у физичком кретању је дати позитиван стимулс свој деци у групи. Тек касније када се постигне заинтересованост прелази се на *главни део* у ком се одрађују вежбе обликовања - растезања, снаге, релаксације (опуштања), и квалитативно усавршава апарат за кретање. Како се у раду васпитач или асистент ослања на познато сензорно искуство и психомоторни чин неопходно је да познаје очуване или недовољно развијене структуре, односно оштећене или недовољно ангажоване структуре психомоторног спрега сваког детета и познаје степен очуваности или недовољно развијености визуелног анализатора, вестибуларног апарата и кинестетичких проприорецептора сваког детета у процесу играња и вежбања. Свака примењена вежба која се користи у плану, и у раду треба да садржи, јасан циљ вежбе, пут којим се он постиже у односу на свако дете понаособ, водећи рачуна

о узрасту. Овим вежбама код детета се развијајају појмови у једну и другу страну, напред - назад, горе - доле, имитације покрета, доживљаја простора, латерализација, концентрација, доживљавања телесне целовитости и др.

Приликом учења и усавршавања покрета дете пролази кроз фазе: пријем информације, обрада примљене информације, повезивање, усвајање и одговор. Дечја чула, осећаји, покрети према Ханафорду (Hannaford, 2005) у мозга тесно су повезани с телом које има повезујућу улогу у свим интелектуалним процесима. Тело представља извор задовољства, а путем првих покрета дете открива слободу покрета и властито постојање, остварује доживљај свог тела и тела у простору. Посматрајући сопствено тело има сврху повезивања занемарених делова тела у целовиту слику тела.

Покрети који су преточени у вежбе прилагођени су способностима и могућностима детета и повезују се са изазивањем пријатних искустава, поверења и сигурности. Дете преко покрета упознаје себе, своје тело и друге у односу на себе. На тај начин постаје свесно свога постојања у простору који га окружује, усваја и учвршћује просторно - временске односе, а преко моторне активности подстиче и дограђује сопствене способности, (Тадић, 1984; Бојанин, 1985; Крстић 2006). Понуђени покрети у вежбању се изводе прикладним ритмом а ниво једноставности и трајање процењује сам васпитач у сваком конкретном случају. Покрети и вежбе су прожети пријатним осећањима. Осећање пријатности, везано за дати покрет, подстиче тежњу за следећим покретом, за серијом покрета који следе, или једне манипулативне активности. Користећи осећања како би се приближили телу, кроз тело, преко покрета ка спољном свету јесте основни задатак покрета. Често дете не дозвољава говорну сарадњу као начин комуникације, тада васпитач примењује пасивне покрете мажења, покретања руку и ногу. Изводи се тако што се дете држи једном руком за мишицу, а другом руком се покреће подлактица. Ако је детету пријатно и не одупире се, прихвати овај начин контактирања, даља активност се усмерава на велике зглобове и аксијалне пределе. Руке се у зглобовима рамена шире у страну, подижу увис, спуштају, постављају косо па водоравно (*као птица кад лети*). Сличне активности се изводе и са доњим екстремитетима деце ометене у развоју. Када дете изгради поверење у васпитача, говор постаје све више начин комуницирања, и онда се прелази на све сложеније манипулације на телу и са телом. Изводећи вежбе обликовања,

васпитач код деце са сметњама у развоју развија способност опажања сопственог кретања и смисао да се појмови попут „горе - доле, напред - назад, поред“, појасне. (Linn, 2006: 17).

Покрет се јавља као двосмерни пут (Бојанин, 2006), чијим се узлазно - силазним путем препознаје дата животна ситуација и одговара на њене захтеве, а његовим излазно - улазним правцем се примају одговори окружења на наше деловање ка њему. Покрет је, двосмерни пут у функцији доживљавања себе и света, и основни чинилац самосазнавања и сазнајних процеса уопште, којима смо као људи одређени.

У основном делу усмерене активности примењује се полигон справа и реквизита или стаза препрека, у оквиру којих се развијају разни облици кретања - ходање, трчање, скокови и поскови, пузање и провлачење дизање и ношење, бацање, гађање, хватање, и др. *Кретање тела према напред, назад и са стране у простору, користећи препреке у виду полигона, може развити кинестетичко опажање деце које омогућава да опажају сопствено тело у простору, као и опажање себе у односу на остале предмете, храброст приликом преласка и одрађивања задатака и координацију покрета. Само чекање на ред има васпитну и социјалну компоненту, ствара интерес за друге, стрпљење, координацију покрета. Развија одецај за препознавање предмета тј. облика и тежине, материјала од ког су направљени. Завршни део омогућава деци да се физиолошки смире применом лагане покретне игле или активности дисања и релаксације.*

Улога васпитача у усмереним активностима подразумева координисање бројних других процеса почевши од организације простора за физичко вежбање, обезбеђивање помоћних средстава и најзахтевнија улога медијатора. Васпитач изражава сопствена осећања, изражава неслагања када је то потребно и подстиче интересовање за идеје и активности друге деце. Он подстиче и награђује иницијативе деце са сметњама у развоју које иду у правцу интеракције са другом децом (Сретенев, 2008: 57).

При вербалној комуникацији васпитач користи различиту јачину, висину, боју гласа уз гест и мимику, прецизира задатке једноставним речником, понавља правила извођења кретања, проверава разумевање путем питања, говорно усмерава пажњу и све то има велики утицај на аудитивно опажање деце без и са сметњама у развоју која су укључена у рад. Појединачно обраћање и давање

задатака, омогућавање дужег времена за рад, заједничко планирање рада, чешће промене активности и форме рада (посебно је делотворно извођење различитих вежби обликовања), има утицај на физичко приближавање извору информација (знања). Компликована правила неопходно је изоставити или поједноставити, како би се олакшало разумевање.

Дизајн и организација простора у коме деца проводе време, су важни фактори који подстичу интеграцију и укупан развој здравог детета и детета са сметњама у развоју. Простор и окружење где се изводи усмерена активност је сала за физичко васпитање у коме деца могу да се слободно крећу. Према Станишић (2013: 26) тај простор треба да се креира и осмисли справама и реквизитима који су примерени потребама и могућностима деце, различити су према форми, боји, валичини, висини, ширини и количини и од посебног су значаја за учење способности да међусобно исправно процене предмете и њихово место у простору (визуелно опажање). Након васпитачеве савесне, свестране, благовремене припреме, следи припрема на терену - обележавање терена, припрема справа и реквизита, постављање деце у одговарајуће формације, саопштавање назива игре, објашњење и показивање задатака у игри, одређивање разбрајалицом почетног играча, лепљење апликација за формацију за комплекс вежби обликовања и сл.

Ове усмерене активности могу бити позитивно искуство у раду васпитача, стручних сарадника за физичко, асистената а и родитеља деце без и са сметњама у развоју и могу послужити као позитивно искуство у неким новим програмима и организовањима васпитно - образовног процеса у предшколској установи деце млађе, средње, старије и припремне васпитне групе. Дете које је мотивисано и вођено на одговарајући начин, обзиром на индивидуалне способности и потребе, оно иде ка заједничком циљу, а покрет и физичку активност изражава у складу са својим биолошким потенцијалима, развијајући се као личност у целини. Дате су усмерене активности са исходима и постављеним циљевима за сваки део чији су реализатори деца свих узрасних група без сметњи и са сметњама у развоју у редовној предшколској установи.

Тема усмерене активности: Шта све могу телом.

Јединица усмерене активности: Развој кординације, снаге и брзине

Уводни део активности

Циљ активности: Оријентација у времену и простору, успостављање контаката, развој свести о деловима тела, развој појмова, фина моторика, крупна моторика, способност брзог реаговања, развијање појмова око, на, преко, у; кинестетичко опажање; вежбе моторике лица.

Васпитач се обраћа деци: “ Наше тело чврсто стоји и када вежба њему јако годи. Свака вежба нама прија и ми смо сада овде спортска породица”.

Покретна игра: “Моје тело има супер моћи”

Свако дете се налази у обручу који се налази на поду. И васпитач има свој обруч и врши демонстрацију свих кретања које треба деца да спроведу. На знак васпитача “крените” свако дете трчи у свом обручу и показује једно весело лице. На “плесак” рукама васпитача свако дете трчи око свог обруча. На следећи „плесак“ рукама свако дете скаче преко свог обруча. На “плесак” васпитача сви седе или стоје у обручу и показују тужно лице. На плесак васпитача рукама сви остављају своје обручеве, трче до улазних врата и враћају се у њих.

Главни део усмерене активности

Васпитач се обраћа деци: “Тело покренимо сада ми и кренимо да радимо вежбе сада сви. Да би наше тело било спретно потребно је урадити вежбе врло коректно. Сад заједно вежбамо ми и стојимо право, браво, браво”.

а) Припремни део усмерене активности

Циљ активности: развој снаге; развој свести о деловима тела; развијање појмова једна и друга страна, испред, испод; вежбе латерализације; вежбе моторике лица; вежбе за уједначавање тонуса; индивидуализацији личности детета.

Вежба бр. 1. Циљ: Јачање и истезање мишића раменог појаса и руку.

Опис: Спетни став, предручити. Подизати руке до узручења и вратити се у почетни положај. *Моје тело има супер моћи, подиже руке високо и спушта их без ичије помоћи.*

Вежба бр. 2. Циљ: Јачање мишића руку и раменог појаса

Опис: Раскорачни став, предручити и описивати чеоне кругове. *Моје тело има супер моћи, рукама окреће волан по дану и ноћи.*

Вежба бр. 3. Циљ: Растезање мишића бочне стране трупа и повећање покретљивости кичменог стуба.

Опис: Раскорачни став, из приручења изводити отклоне трупом, наизменично, у једну и другу страну. *Моје тело има супер моћи, иде на леву и десну страну тако јача струк да личим на маму.*

Вежба бр. 4. Циљ: Јачање мишића леђа

Опис: П.П. Лежећи на стомаку, узручити и подићи труп што више од пода, вратити се у почетни положај. *Моје тело има супер моћи, подиже труп тако леђа јача.*

Вежба бр. 5. Циљ: Јачање мишића ногу.

Опис: Суножни поскоци напред-назад са рукама на боковима. Моје тело има супер моћи, поток напред може да прескочи.

Вежба бр. 6. Циљ: Јачање мишића ногу

Опис: Трчање у месту високо подигнутих колена, ударајући натколеницама о дланове постављене у висини појаса. *Моје тело има супер моћи, бицикл вози ногама окретећи.*

б) Основни део усмерене активности

Циљ активности: развијати поверење, препустити се нечем непознатом, оријентација у простору, координација покрета, перцепција, стрпљење, вежбе за препознавање облика и тежине, социјално понашање – чекати свој ред, интерес за друге, измена напетости и опуштања.

У другом крају сале налази се полигон справа (стаза са препрекама). Деца стоје у формацији возића и на знак васпитача крећу са извођењем активности (задатака):

- Провлачење на стомаку кроз обруч – Моје тело има супер моћи, провлачи се кроз ватрени обруч без ичије помоћи.
- Поскакивање из обруча у обруч - Моје тело има супер моћи, прескаче ногама барицу без ичије помоћи.
- Вијугаво ходање између чуњева – Моје тело има супер моћи, хода око препрека без ичије помоћи.
- Узети врећицу ставити на главу и прећи преко уздуж постављеног конопца – Моје тело има супер моћи, хода по жици без ичије помоћи.
- Лоптицом гађати пирамиде од чаша – Моје тело има супер моћи, руши пирамиде од чаша и у томе му нико не мора помоћи.
- Суножни поскок преко палице – Моје тело има супер моћи, палицу ногама може да прескочи.

Завршни део усмерене активности

Циљ активности: осећај групе, интерес за друге, визуелна перцепција, забава, опуштање.

Покретна игра „Тело плеше“:

Деца стоје у формацији круга, а унутар круга се налази васпитач. Игра почиње тако што се деца њишу, прате речи песме и покретима прате текст.

„Прсте има рука свака, кад их стиснем то је шака, (стисну песницама и круже)

Бум, бум, бум, бум (ударају ногама о под)

то је песма лака играју се руке две, (плескају рукама)

ко ће боље, ко ће пре, то је песма лака“.

ЗАКЉУЧАК

Укључивање деце са сметњама у развоју у редовно образовање представља посебан изазов, не само деце са сметњама у развоју, већ и за њихове вршњаке у васпитној средини, васпитаче, али и родитеље па и осталу децу у групи. Стварају се нови односи у емоционалном, когнитивном и физичком односу у групи.

Инклузивно физичко васпитање излаже децу са развојним сметњама стимулативнијем окружењу, где су веће могућности за прихватање од стране вршњака и социјалну инклузију. Деца са сметњама у развоју на активностима из физичког васпитања

побољшавају своје моторичке способности, јачају своје тело, стичу самопоуздање и веру у себе.

Да би деца са сметњама у развоју у васпитној групи похађала све активности у вртићу, па тако и активности из физичког васпитања, и срећна и задовољна одлазила са тих активности, неопходно је вршити промене, прилагођавати одређене услове рада и модификовати активности потребама и могућностима деце. У складу са потребама деце са сметњама у развоју потребно је извршити допуне плана и програма, промене одређених садржаја и метода рада на активностима убацивањем нових помоћних средстава, у зависности од ометености деце, применом нових методичких принципа и садржаја рада.

Ови методички приступи и приказана усмерена активност може бити позитивно искуство у раду васпитача, сарадника, асистента а и родитеља деце са сметњама у развоју и може послужити као позитивно искуство у неким новим програмима и организовањима васпитно - образовног процеса у предшколској установи деце млађе, средње, старије и припремне васпитне групе.

ЛИТЕРАТУРА

Block, M. E. (1999). Problems with inclusion in physical education. *Palaestra*, 15(3), 30-30.

Block, M.E., & Zeman, R. (1996). Including Students with Disabilities in Regular Physical Education: Effects on Nondisabled Children. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 13(1), 38-49.
doi:10.1123/apaq.13.1.38

Бојанин, С. (1985). *Неуропсихологија развојног доба и општи реедукативни метод*. Београд: Завод за издавање уџбеника.

Бојанин, С. (2006). Реедукација психомоторике или третман покретом. *Психијатрија данас*, 38 (1), 11-27.

Бојанин, С., Милачић, И., и Селаковић, М. (1997). *Аутизам*. Београд: Завет.

Дмитровић, П. (2011). Предувјети за примјену инклузије. *Методички обзори*, 6 (13): 69-82,
<https://doi.org/10.32728/mo.06.3.2011.05>

Ђорђић, В. и Тубић, Т. (2010). Развојни поремећај кординације: више од неспретности. *Енграми*, 32 (1-2), 67-79.

Крстић, Н. [2006]. Реедукација психомоторике као облик неуропсихолошке рехабилитације. *Психијатрија данас*, 38(1), 51-66.

Linn, M. (2006). *Terapijske vežbe kod psihomotoričkih razvojnih smetnji*. Jastrebarsko: Naknada slap.

National Asociation for Sport and Physical education (NASPE). (2010). *Shape of the nation: status of physical education in the USA*. Reston, VA: NASPE.

Сретенос, Д. (2008). *Креирање инклузивног вртића – деца ометена у развоју у редовној предшколској установи*. Београд: Центар за примењену психологију.

Станишић, И. (2011). *Практикум из Методике физичког васпитања деце предшколског узраста*. Крушевац: Сиграф Плус.

Станишић, И. (2013). *Методика физичког васпитања деце предшколског узраста*. Ниш: Деспот БООК.

Тадић, Н. (1984). *Психотерапија деце и омладине*. Београд: Научна књига.

Hannaford, C. (2005). *Smart moves: why learning is not all in your head*. NY, US: Great River Books.

Cairney, J., Hay, J.A., Faught, B.E., Wade, T.J., Corna, L., & Flouris, A. (2005). Developmental Coordination Disorder, Generalized Self-Efficacy Toward Physical Activity, and Participation in Organized and Free Play Activities. *The Journal of Pediatrics*, 147(4), 515-520. doi:10.1016/j.jpeds.2005.05.013

Capio, C.M., Sit, C.H.P., Eguia, K.F., Abernethy, B., & Masters, R.S.W. (2015). Fundamental movement skills training to promote physical activity in children with and without disability: A pilot study. *Journal of Sport and Health Science*, 4(3), 235-243. doi:10.1016/j.jshs.2014.08.001

Favazza, P.C., Siperstein, G.N., Zeisel, S.A., Odom, S.L., Sideris, J.H., & Moskowitz, A.L. (2013). Young Athletes Program: Impact on Motor Development. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 30(3), 235-253. doi:10.1123/apaq.30.3.235

Johnson, C.C. (2009). The Benefits of Physical Activity for Youth with Developmental Disabilities: A Systematic Review. *American Journal of Health Promotion*, 23(3), 157-167. doi:10.4278/ajhp.070930103

APPROACH TO THE IMPLEMENTATION OF PHYSICAL ACTIVITIES FOR PRESCHOOL AGED CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES

Irena R Stanišić¹

Abstract: Playing and socializing with others are basic needs of all young children with disabilities and these needs are adequately met in preschool context, where they can, through various social situations, adopt language and develop an ability to interact. The main aim of this paper is to show a way to improve access to inclusive physical education and supplement the curriculum by applying thematic modifications, visual aids and new content, depending on the disability. Thematic modifications of games, shaping exercises, movement patterns in children with disabilities imply changing and simplifying steps, giving specific tasks in the game, reducing the pace of work and the number of steps. The modification is also reflected in increasing the time available to complete tasks, adjusting the playing area and marking the position on the field. Using certain conditions, the goal of a given activity of children with disabilities in physical education is to make the content of play suitable to the children's interests, to enable children to overcome or alleviate the problems they have, through movement, to get to know themselves, their body and others in relation to themselves. This approach to the realization of activities in physical education is to combine the knowledge and experience of the child and the ability of the teacher to use new ideas and introduce creativity in work.

Keywords: *directed activity, forms of movement, physical education, children with disabilities*

Примљен: 08.11.2018.

Прихваћен: 01.02.2020.

¹ irenas@vaspks.edu.rs., The Academy of Applied Preschool Teaching and Health Studies, department Krusevac